

El soldat Josep Conangla

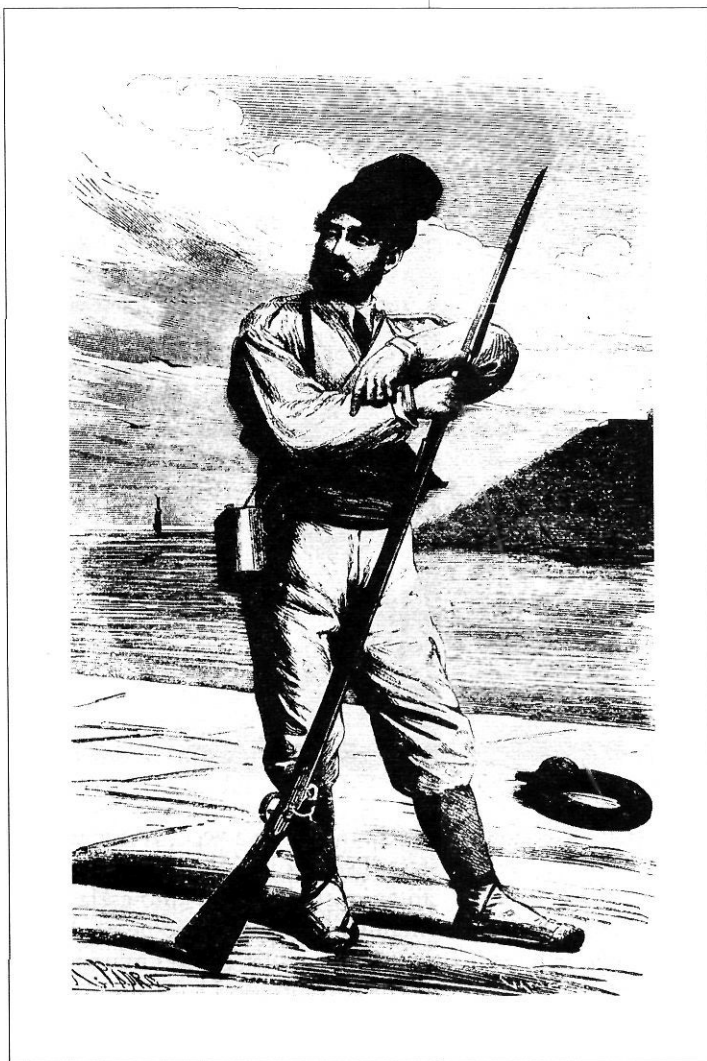
En aquest número, dedicat en part a evocar l'any 1898, no hi podia faltar un record gironí per a Josep Conangla i Fontanillas, nascut a Montblanc l'any 1875 i mort a l'Havana el 1965, un dels dos-cents mil homes enviats a Cuba des d'Espanya per culpa d'aquella guerra que acabaria amb quatre segles d'Imperi i que faria encetar una reflexió col·lectiva sobre la identitat del país. Embarcat en aquella aventura, «soldado por la fuerza, no en idea», Josep Conangla es va enamorar de l'illa i, retornat a Catalunya a la fi del conflicte, va decidir tornar-hi i hi va viure fins a la mort. Allà va destacar com a escriptor i periodista, i es va convertir en el gran ambaixador de la cultura catalana a Cuba, president del Centre Català i dels Jocs Florals de l'Havana, creador de revistes i animador infatigable d'iniciatives cíviques i culturals.

Ara, per sorpresa i en edició pòstuma, ha aparegut el llibre de Conangla *Memorias de mi juventud en Cuba. Un soldado del ejército español en la guerra separatista (1895-1898)*. Guillermo Cabrera Infante, que havia conegut Conangla a l'Havana, l'ha comparat amb Lampedusa perquè, com l'autor d'*El guepard*, «guardaba una obra maestra escondida en la manga raída por el tiempo», i afirma que el llibre «es a la vez documento y documental y una extraña mezcla de memoria y de poemario».

La vinculació de Conangla amb Girona es produeix, com en tants altres casos, a través de Carles Rahola. Aquest va publicar a *El Autonomista*, l'any 1904, una elogiosa ressenya del llibre *Elegía de una guerra*, la primera obra poètica de Conangla, el qual, des d'aquell moment, tingué Rahola «com un amic, entre els de major afinitat espiritual». La relació entre els dos escriptors, quan Conangla marxà a Cuba, fou sostinguda i fecunda. Rahola fou distingit als Jocs Florals de l'Havana, presidits per Conangla, amb premis a unes *Gloses empordaneses* i a la *Biografía de Marià Cubí*. Gràcies a les cartes rebudes a Girona entre 1922 i 1939, sabem què pensava Conangla d'aquella guerra que ara és objecte de les seves memòries. En fou, segons confessió pròpia, «espectador forçós i involuntari», perquè no volia combatre mai contra els cubans. Va fer-se útil i necessari a les oficines del batalló i, traslladat al Cos d'Escriptors i Ordenances, no engegà ni un sol tret durant tota la guerra i va salvar, en canvi, la vida d'uns quants cubans.

La darrera carta de Conangla és del 14 de gener de 1939. Des de tan lluny, també ell es mobilitzava per ajudar Rahola, enmig de les penúries finals de la guerra civil. Està escrita amb paper de l'*Instituto Nacional de Previsión y Reformas Sociales de Cuba* i diu que ha donat ordres al consolat del govern republicà a París perquè trametin immediatament a la família Rahola el lot de queviures següent: 4 pots de llet, 1 quilo de xocolata, 2 de sucre, 1/2 de cafè, 1 de bacallà, 2 d'arròs, 1 de pastes per a sopa, 1 de pernil salat i 1 de pernil dolç.

No sabem si el paquet tan minuciosament encarregat va arribar a temps; dos mesos justos més tard, el dia 15 de març, Rahola era afusellat pels franquistes.

Un soldat català a Cuba, segons un gravat de l'època.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ